

УДК 658.14

Тимейчук В. В.,*студент Національного університету “Острозька академія”**Науковий керівник:**д.е.н., проф. Мамонтова Н. А.*

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Оптимізація структури капіталу є одним з найбільш важливих і складних завдань, що вирішуються в процесі його формування при створенні підприємства. Оптимальна структура капіталу являє собою таке співвідношення використання власних і позикових фінансових ресурсів, при якому забезпечується найбільш ефективне співвідношення між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість.

Питанню оптимізації структури капіталу присвячено багато наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема найпоширенішими є наукові доробки І. О. Бланка, Є. С. Стоянової, М. Д. Білика [1; 2; 3]. Проте в умовах ринкової економіки дане питання потребує детальнішого аналізу, а тому мета дослідження полягає в удосконаленні способів оптимізації структури капіталу на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів досліджуваної проблематики.

Рис. 1. Характеристика основних методів оптимізації структури капіталу підприємства [1, с. 49].

Зазвичай оптимальну структуру капіталу визначають використовуючи три основні критерії (рис. 1). Першим критерієм оптимізації структури капіталу є максимізація рівня прогнозованої рентабельності власного капіталу. Для проведення таких оптимізаційних розрахунків використовується механізм фінансового левериджу. У розрахунках потрібно відштовхуватися від обсягу власного капіталу за певний базовий період, при цьому підприємство може суттєво збільшити масштаби своєї господарської діяльності за рахунок залучення позикового капіталу. Суть процесу оптимізації у даному випадку зводиться до встановлення такого співвідношення власного та позикового капіталу, при якому рентабельність власного капіталу буде найвищою.

Іншим способом оптимізації структури капіталу є оптимізація за критерієм мінімізації його вартості. Даний спосіб заснований на попередній оцінці вартості власного і позикового капіталу при різних умовах їх залучення і здійсненні різноманітних розрахунків середньозваженої вартості капіталу. В міру збільшення питомої ваги власного капіталу зростатиме і його прогнозована прибутковість, або ж прогнозований рівень виплат дивідендів. Процес оптимізації згідно даного методу полягає у знаходженні такої структури капіталу, при якій буде досягнута мінімальна середньозважена його вартість. При цьому потрібно враховувати, що зі збільшенням питомої ваги власного капіталу відсоткова ставка за кредитами зменшується, оскільки покращення фінансової стійкості обумовлює зниження премії за ризик, що безпосередньо впливає на зниження середньої вартості капіталу.

Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків пов'язана з процесом диференційованого вибору джерел фінансування різних складових частин активів підприємства. З цієї метою всі активи створюваного підприємства розглядають у розрізі трьох груп: необоротні активи; постійна частина оборотних активів – незмінна частина сукупного їхнього розміру, яка не залежить від сезонних та інших коливань масштабів операційної діяльності; змінна частина оборотних активів – варійована частина їх загального розміру, яка в основному пов'язана з сезонним зростанням обсягів реалізації продукції тощо.

Існує три принципові підходи до фінансування різних груп активів створюваного підприємства: консервативний, поміркований та агресивний, які визначають співвідношення різних видів активів з джерелами фінансування. Залежно від свого ставлення до фінан-

сових ризиків менеджери підприємства обирають один з існуючих варіантів фінансування активів. Враховуючи, що на сучасному етапі довгострокові позики надаються підприємству в досить обмежених обсягах, обрана модель фінансування активів повинна представляти в основному співвідношення власного і короткострокового позикового капіталу, що передбачає консервативна модель – найменш ризикований спосіб фінансування активів [4, с. 114].

Отже, врахування трьох критеріїв оптимізації дає можливість встановити деяку раціональну структуру капіталу, яка проявляється співвідношенням власних та позикових процентних коштів. Проте враховуючи специфіку оптимізації за першими двома критеріями (до розрахунків не включається кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, оскільки вважається, що даний вид заборгованості є безпроцентним), для збереження оптимальності співвідношення власних та короткострокових позикових процентних коштів шляхом множення на коефіцієнт співвідношення між їхніми обсягами в межах третього критерію здійснюється розрахунок обсягу довгострокових процентних та короткострокових безпроцентних коштів.

Таким чином, на основі заданих критеріїв, використовуючи механізм дії ефекту фінансового левериджу, а також застосовуючи консервативний підхід до фінансування активів здійснюється пошук оптимальної структури капіталу, яка дає можливість значно підвищити ефективність функціонування конкретно взятого підприємства.

Література:

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – 2-е изд., перереб. и доб. / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр: Эльга, 2004. – 656 с.
2. Финансовый менеджмент: теория и практика: учебник под редакцией Е. С. Стояновой. – 6 изд. М.: Изд-во “Перспектива”. – 2010. – 656 с.
3. Финансовий аналіз: навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
4. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Я. Базилінська – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.